



PLAN VAN AANPAK TEGEN PESTEN

VERSIE
31-10-17

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	3
1.1	Doel plan van aanpak pesten	3
1.2	Uitgangspunten	3
1.3	Coördinator sociale veiligheid	3
2	WAT IS PESTEN	3
2.1	Definities van pesten	3
2.2	Vormen van pesten	4
2.3	Cyberpesten	5
2.4	Mogelijke gevolgen van pesten	5
3	PREVENTIEVE MAATREGELEN	5
3.1	Verantwoordelijkheid van het team	5
3.2	Positief gestelde gedragsafspraken en omgangsvormen	6
3.3	Aandacht voor pesten in de klas	7
4	SIGNALEREN, ERKENNING EN STELLINGNAME	7
4.1	Signaleren	7
4.2	Erkenning en stellingname	8
5	AANPAK VAN PESTGEDRAG	8
5.1	Algemeen	8
5.2	Stappenplan in de aanpak van pestgedrag	8
5.3	Stappenplan bij aanhoudend pestgedrag	9
5.4	Begeleiding van de betrokken leerlingen	9
6	SAMENWERKING BINNEN EN BUITEN DE SCHOOL	10
7	HULP AAN OUDERS/VERZORGERS	11
	BIJLAGE 1 - HANDIGE BRONNEN	12
	BIJLAGE 2 - LEIDRAAD VOOR EEN GESPREK MET EEN LEERLING DIE WORDT GEPEST	14
	BIJLAGE 3 - LEIDRAAD VOOR EEN GESPREK MET EEN LEERLING DIE PEST	15
	BIJLAGE 4 - TIPS VOOR LEERLINGEN	16
	BIJLAGE 5 - ADVIEZEN AAN LEERLINGEN EN OUDERS IN GEVAL VAN CYBERPESTEN	17

1 INLEIDING

1.1 DOEL PLAN VAN AANPAK PESTEN

Dit is het 'plan van aanpak pesten' van Mozarthof, een cluster 3 school met een SO- en een VSO afdeling. Dit protocol is bedoeld voor alle medewerkers, ouders/verzorgers en leerlingen. Scholen hebben als kerntaak een veilige school te creëren, waarbij de nadruk ligt op het preventief zorg dragen voor deze veilige omgeving. Leerlingen kunnen zich alleen op een positieve manier ontwikkelen wanneer zij zich prettig, gewaardeerd en veilig voelen. Er wordt daarom getracht een pedagogisch klimaat te ontwikkelen waarin dit mogelijk is. Onderdeel van dit klimaat is aandacht voor pestgedrag binnen de school. Daarbij hoort een document waarin richtlijnen worden beschreven over hoe geprobeerd wordt pesten te voorkomen, te signaleren en hoe we handelen wanneer pestgedrag geconstateerd wordt. Op deze manier wil Mozarthof een helder beeld neerzetten van het beleid dat binnen de school gevoerd wordt ten aanzien van pesten, waar alle betrokkenen op terug kunnen vallen. Het 'plan van aanpak pesten' is onderdeel van het veiligheidsbeleid binnen de school, zoals beschreven in het document VEILIG OP SCHOOL. Aangezien het plan van aanpak regelmatig geëvalueerd zal worden, zal de handswijze rondom pestgedrag zich blijven ontwikkelen.

1.2 UITGANGSPUNTEN

Wij zijn van mening dat alle medewerkers en ouders/verzorgers die betrokken zijn bij Mozarthof de pedagogische taak hebben de leerlingen te leren onder alle omstandigheden op een prettige, veilige en respectvolle manier met elkaar om te gaan. Het 'plan van aanpak pesten' is daarom gebaseerd op een aantal uitgangspunten:

- Pesten wordt door alle betrokkenen medewerkers van de school, externe medewerkers, ouders/verzorgers en leerlingen onderkend als een probleem;
- Alle betrokkenen spannen zich gezamenlijk in om pestgedrag te voorkomen en terug te dringen;
- Leerkrachten, medewerkers en ouders/verzorgers zijn alert op pestgedrag, proberen dit tijdig te signaleren en ondernemen onmiddellijk actie tegen het pestgedrag;
- Als het pestgedrag nogmaals voorkomt, volgt de school de procedure zoals beschreven in dit plan van aanpak pesten.

1.3 COÖRDINATOR SOCIALE VEILIGHEID

De coördinator sociale veiligheid van Mozarthof is Els de Boer. Zij is aanspreekpunt m.b.t. het onderwerp pesten en zorgt ervoor dat er actief met het protocol gewerkt wordt. Daarnaast zijn Els de Boer en Martijn Spaans de vertrouwenspersonen van Mozarthof. Zij hebben o.a. een signalerende functie m.b.t. pesten. In het document VEILIG OP SCHOOL is hun taak en werkwijze nader beschreven.

2 WAT IS PESTEN

2.1 DEFINITIE VAN PESTEN

"Iemand wordt gepest wanneer hij of zij herhaaldelijk of langdurig wordt blootgesteld aan negatieve handelingen door één of meer personen" en "Pesten is het systematisch uitoefenen van psychische en/of fysieke mishandeling door één of meerdere individuen op een persoon die niet in staat is zichzelf te verdedigen".

We spreken van pestgedrag wanneer dezelfde leerling herhaaldelijk en langdurig wordt blootgesteld aan negatieve uitlatingen van één of meerdere leerlingen. De negatieve handelingen worden expres en intentioneel uitgevoerd. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer

bedreigend. De handeling op zich is niet het meest kenmerkende voor de definitie van pesten, het gaat met name om de bedoeling die achter die handeling ligt. Als de bedoeling het schaden of buitensluiten van één of meerdere personen is, kan er gesproken worden van pesten. Plagen of ruzies kunnen verward worden met pestgedrag, waarbij het verschil is dat er bij plagen of ruzie doorgaans sprake is van gelijkwaardigheid in de relatie. Wel kunnen plagerijen of ruzies gemakkelijk overgaan in pestgedrag.

Bij pesten gaat het om een combinatie van verschillende kenmerken:

- Machtsverschil: Het gepeste kind is jonger, kleiner, verbaal en/of fysiek minder sterk, minder machtig of staat tegenover een meerderheid;
- Schade: Er ontstaat lichamelijke, materiële en/of geestelijke schade;
- Duur: Het pesten houdt niet na één keer op, maar gebeurt vaker of houdt langere tijd aan;
- Herhaling: Het gaat vaak om dezelfde pester(s), die het op één slachtoffer gemunt heeft of hebben.

Over de redenen waarom mensen zich agressief gedragen, bestaan verschillende theorieën. Volgens de ene theorie is geweld een onontkoombaar verschijnsel, dat op zijn best op een acceptabele wijze kan worden gekanaliseerd. Volgens een andere theorie komt geweld voort uit frustratie en kan dit worden voorkomen door ontevredenheid weg te nemen, de agressie-opwekkende omgeving om te vormen en reflectie op het gedrag te stimuleren.

Pesten kan doorgaans het beste bekeken worden vanuit de context waarin het plaatsvindt. Pesten vindt met name plaats binnen de dynamiek van een groep. Uit onderzoek is gebleken dat pestgedrag vaker voorkomt bij kinderen met een beperking of gedragsproblematiek. Iemand die pest binnen de schoolcontext hoeft dit niet per definitie binnen een andere context eveneens te doen. Het is ook niet zo dat pesten nu eenmaal bij groepen hoort. Pesten wordt vaak waargenomen in een groep waarbij de basis niet volledig veilig is. Onvoldoende acceptatie van 'anders zijn' is hierbij een belangrijk punt. Ook kan pestgedrag een imitatie zijn van de situatie die kinderen thuis ervaren. Indien in de thuissituatie veelal sprake is van verbale of fysieke agressie kan een kind dit zien als een effectieve manier om met problemen om te gaan.

In een klas of klimaat waarin gepest wordt ondervindt iedereen hier nadelige effecten van. Alle leerlingen lopen hierbij het risico om slachtoffer te worden van pestgedrag. Doordat pesten zich vaak verborgen afspeelt is het wel moeilijk om hier grip op te krijgen.

2.2 VORMEN VAN PESTEN

Er bestaan verschillende vormen van pesten, die hieronder worden uitgelegd en waarbij voorbeelden worden gegeven:

- Met woorden: vernederen, belachelijk maken, schelden, dreigen, met bijnamen aanspreken, gemene briefjes/mailtjes/sms'jes/WhatsApp'jes schrijven;
- Lichamelijk: trekken aan kleding, duwen en sjoeren, schoppen en slaan, krabben en aan haren trekken, wapens gebruiken;
- Achtervolgen: opjagen en achterna lopen, in de val laten lopen, klem zetten of rijden, opsluiten;
- Uitsluiting: negeren en doodzwijgen, uitsluiten van feestjes, bij groepsopdrachten;
- Stelen en vernielen: afpakken en/of vernielen van spullen, kliederen in boeken,
- Afpersing: dwingen om geld of spullen af te geven, het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen;
- Via internet (cyberpesten): het plaatsen van ongewenste foto's of filmpjes op internet, uitschelden, bedreigen, roddelen of afpersen via internet.

2.3 CYBERPESTEN

Een relatief nieuwe vorm van pesten die aandacht verdient is 'cyberpesten'. Dit betekent dat er gepest wordt via informatie- en communicatietechnologieën, zoals e-mail, berichtenservices via mobiele telefoon en sociale media. Door deze vorm van pesten kan een slachtoffer ook geconfronteerd worden met pestgedrag in de thuissituatie.

2.4 MOGELIJKE GEVOLGEN VAN PESTEN

De gevolgen van pesten zijn niet alleen schadelijk voor 'de gepeste', maar ook voor de pester zelf en voor de toeschouwers, in dit geval de andere leerlingen. Leerlingen die herhaaldelijk gepest worden lopen het risico op sociale en emotionele problemen. Er kunnen gevoelens van eenzaamheid en depressie ontstaan, het zelfvertrouwen en vertrouwen in anderen kan verminderen en er kan angst ontstaan om naar school te gaan. Bovendien kunnen er ook bijkomende psychosomatische klachten zoals hoofdpijn, slaapproblemen, buikpijn, bedplassen en vermoeidheid ontstaan.

De gevolgen voor pesters treden vaak niet direct op. Op de lange termijn kunnen zij wel problemen gaan ondervinden op sociaal gebied door structurele onaangepaste gedragspatronen die zij met het pesten vertonen. Ook lopen zij in de adolescentie een grotere kans op problemen dan hun niet pestende leeftijdsgenoten.

De rest van de leerlingen ondervindt ook gevolgen van het pesten. Het pestgedrag kan het leerproces verstoren, het leidt tot een onveilig gevoel bij de leerlingen en het idee kan ontstaan dat pesten geaccepteerd wordt door volwassenen.

3 PREVENTIEVE MAATREGELEN

Om het onderwerp pesten onder de aandacht te brengen, te houden en pestgedrag te voorkomen zijn verschillende maatregelen genomen. Deze maatregelen bestaan uit het geven van voorlichting omtrent het onderwerp, maar ook door hier interactief mee aan de slag te gaan. Er wordt bovendien een proactieve aanpak gehanteerd. De aanpak die binnen Mozarthof ingezet wordt bestaat onder andere uit voorbeeldgedrag, eenduidige positief gestelde gedragsregels en afspraken, toezicht houden, verduidelijken van sociale situaties/omgangsvormen en lesactiviteiten gericht op bewustwording van pestgedrag. In het document VEILIG OP SCHOOL wordt in hoofdstuk 2 uitgebreid ingegaan op de visie van Mozarthof op de sociale veiligheid en de wijze waarop we hier binnen Mozarthof vorm aan geven.

Naast de maatregelen gericht op de leerlingen zal Mozarthof ook maatregelen treffen gericht op het team. Het plan van aanpak pesten wordt tijdens een teamvergadering/studiedag met het team besproken. De medewerkers worden jaarlijks op de hoogte gesteld van het plan van aanpak pesten en wat deze precies inhoudt.

3.1 VERANTWOORDELIJKHEID VAN HET TEAM

De leerkrachten, onderwijsondersteuners en andere betrokkenen binnen de school hebben een belangrijke voorbeeldfunctie voor onze leerlingen. Het is van belang dat alle werknemers binnen de Mozarthof naar de leerlingen overbrengen dat pesten niet getolereerd wordt. Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben om pestgedrag te vermoeden, wordt er van hen verwacht dat zij hier adequaat op reageren en hierover in gesprek gaan met de leerlingen.

Om een zo veilig mogelijk schoolklimaat te creëren verwachten wij daarom het volgende van de werknemers:

- De werknemers hebben een positieve houding ten opzichte van de verschillen tussen mensen in het algemeen en leerlingen in het bijzonder en leert hen dat ruzies niet met geweld worden

- opgelost, maar rustig worden uitgesproken. Agressief gedrag wordt ook van het team en ouders/verzorgers niet geaccepteerd;
- De werknemers accepteren en respecteren de leerlingen in hun eigenheid;
 - Tijdens de pauzes is er op het schoolplein voldoende personeel aanwezig die actief toezicht houden en benaderbaar zijn voor de leerlingen;
 - In de klas worden werkvormen gehanteerd waarin leerlingen gestimuleerd worden om samen te spelen en te werken;
 - Het team moedigt de leerlingen aan om pestgedrag niet geheim te houden maar stimuleert hen juist om over dit gedrag te praten;

Aangezien de leerlingen van de Mozarthof over het algemeen problemen ervaren met het beseffen van wat er in anderen omgaat en als gevolg hiervan te anticiperen op gedrag (Theory of Mind) zijn zij niet altijd in staat om sociale situaties op de juiste manier te interpreteren. Sociale situaties vragen namelijk continue om communicatie, interactie en verbeelding. Onze leerlingen hebben hierbij doorgaans meer ondersteuning nodig dan hun leeftijdsgenoten zonder leerachterstand. Om de leerlingen op dit gebied zo goed mogelijk te ondersteunen dient het team voor duidelijkheid, structuur en herhaling te zorgen. Concreet gebeurt dit door, indien nodig:

- Voorbespreking van sociale situaties, eventueel voorzien van visuele ondersteuning/en/of gebaren;
- Begeleiden van sociale situaties;
- Nabespreken van sociale situaties;
- Van tevoren informeren over veranderingen;
- Afwijkende situaties goed voorbereiden;
- Afwijkende situaties evalueren.

Om cyberpesten te voorkomen is het van belang dat leerkrachten alert zijn op de online activiteiten van leerlingen. Een aantal tips kunnen voorkomen dat cyberpesten ontstaat of uit de hand loopt:

- Vraag een leerling naar de sites die hij of zij bezoekt;
- Onderzoek of een leerling op de hoogte is van eventuele gedragsregels op die site;
- Bespreek in de klas of met een individuele leerling op welke manieren de eigen privacy bewaakt kan worden;
- Stimuleer de leerling om te vertellen wanneer er vervelende dingen gebeuren op internet of in WhatsApp groepen. Leg uit dat de leerling vervelende dingen weg kan klikken, personen die hen een onveilig gevoel geven kan blokkeren of uit WhatsApp groepen kan gaan;
- Leg uit dat een boodschap via internet soms minder naar bedoeld is dan dat het lijkt. De zender is zich niet altijd bewust van de toon van de boodschap, maar de boodschap kan ook anders begrepen worden door de ontvanger.

3.2 POSITIEF GESTELDE GEDRAGSAFSPRAKEN EN ONGANGSVORMEN

Naast dat wij bovenstaande van het team verwachten, proberen wij een veilige en prettige omgeving aan de leerlingen te bieden door verschillende omgangs- en school/klassenregels in de school te laten gelden, die tevens in het document VEILIG OP SCHOOL zijn beschreven.

De school kenmerkt zich door een herkenbare pedagogische basishouding, waarin schoolregels en positief gestelde gedragsafspraken zijn opgenomen. Hoe duidelijker de regels en afspraken zijn, hoe consequenter deze door het team en de leerlingen kunnen worden gehanteerd. Dit vergroot de kans dat de leerlingen gewenst gedrag laten zien. We hebben onze afspraken voorsnog samengevat in vijf positief gestelde gedragsverwachtingen en omgangsvormen voor de buitenpauze. In het schooljaar 2017-2018 zullen deze afspraken, al dan niet bijgesteld, uitgebreid worden naar alle situaties op school. De afspraken zijn zichtbaar in de school en ze zijn ook gevisualiseerd met pictogrammen. We besteden in het team, de groepen en de school met regelmaat extra aandacht

aan de verschillende afspraken. Het bevorderen van goede omgangsregels en omgangsvormen speelt een belangrijke rol in de ondersteuning van leerlingen.

De vijf positieve gedragsafspraken van Mozarthof zijn:

- We doen aardig voor elkaar
- We noemen elkaar bij de naam
- We lossen problemen (VSO) ruzie (SO) rustig op
- Samen delen en eerlijk wisselen
- Je mag altijd naar de pleinwacht gaan

Van belang is dat regels en afspraken in het beleid van de school zijn verankerd en dat het team de afspraken kent en consequent voorleeft. De leerlingen van Mozarthof hebben namelijk veel baat bij duidelijke regels en afspraken en herhaling hiervan.

3.3 AANDACHT VOOR PESTEN IN DE KLAS

In elke klas wordt er op eigen wijze aandacht besteed aan het thema pesten. De leerkrachten bespreken het onderwerp wanneer er sprake is van een situatie in de klas waarbij pesten voorkomt. Daarnaast wordt er in een aantal klassen gewerkt met STIP, een lesmethode voor de sociaal-emotionele ontwikkeling, waarin elementen van het onderwerp worden behandeld. Deze methode is ontwikkeld voor ZML onderwijs maar sluit beperkt aan bij de leerlijnen. Daarnaast zien we dat de methode niet altijd aansluit bij de belevingswereld van alle leerlingen. We kiezen er als school voor om de lessen uit de methode STIP aan te vullen met diverse materialen voor sociaal-emotionele ontwikkeling, zodat deze meer aansluiten bij de belevingswereld van de leerlingen en beter aansluiten op de doelen uit de leerlijnen.

We volgen de ontwikkeling van de sociale competentie door twee keer per jaar het leerlingvolgsysteem van SCOL (Sociale Competentie Observatie Lijst) in te vullen. Op basis van de resultaten maakt de orthopedagoog van Mozarthof een analyse per groep en geeft aanbevelingen voor de aanpak van specifieke sociale competenties.

We hebben van de methode De Vreedzame School de mappen 'Beste vrienden' (SO) en 'Beste burgers' (VSO). In het schooljaar 2017-2018 zal de werkgroep sociaal-emotionele ontwikkeling, burgerschap en psycho-educatie zich buigen over het inzetten van deze methode.

Daarnaast wordt er regelmatig aandacht besteed aan de thema's 'Respectvol met elkaar omgaan' en 'online pesten'.

4 SIGNALEREN, ERKENNING EN STELLINGNAME

4.1 SIGNALEREN

Leerlingen die gepest worden schamen zich vaak en durven er vaak niet goed met anderen over te praten. Daarom is het signaleren van groot belang. Binnen de school dient het team alert te zijn op deze signalen, maar daarbij is het van belang dat ouders/verzorgers signalen in de thuissituatie opmerken en communiceren met de school. De leerlingen worden gestimuleerd om naar de leerkracht, vertrouwenspersoon of afdelingsleider toe te gaan als er sprake is van pesten.

SIGNALEN IN DE SCHOOLSITUATIE, DIE ER OP KUNNEN WIJZEN DAT EEN LEERLING GEPEST WORDT:

- Vaak alleen staan of bij de leerkracht gaan staan in de pauze;
- Niet buiten willen spelen in de pauzes;
- Vaak spullen kwijt zijn op school;
- Overdreven aanpassen aan andere leerlingen;

- Verminderde schoolresultaten/prestaties;
- Duidelijke gedragsverandering.

SIGNALLEN IN DE THUISITUATIE DIE ER OP KUNNEN WIJZEN DAT EEN KIND GEPEST WORDT:

- Niet naar school willen of aangeven ziek te zijn;
- Weinig thuis over school vertellen;
- Aangeven dat het zich ongelukkig voelt binnen de groep of op school;
- Verhalen vertellen over pesterijen die hem of haar worden aangedaan en daarbij steeds dezelfde naam/namen noemen;
- Bepaalde kleren niet aan willen naar school;
- Verminderde resultaten/prestaties;
- Regelmatig hoofdpijn of buikpijn hebben
- Prikkelbaar, boos of verdrietig zijn;
- Niet willen slapen, vaak wakker worden, nachtmerries, bedplassen.

4.2 ERKENNING EN STELLINGNAME

Wanneer de leerkracht of onderwijsondersteuner signaleert dat een leerling gepest wordt of wanneer een leerling dit zelf aangeeft is het belangrijk dat het serieus genomen wordt en dat het pestgedrag wordt erkend als probleem. Er dient altijd duidelijk stelling te worden genomen tegen het pestgedrag. De leerkracht of onderwijsondersteuner biedt hulp aan het gepeste kind en begeleidt de pester. Ook ouders/verzorgers die signaleren dat hun kind gepest wordt, moeten het kind serieus nemen. Het is belangrijk dat zij direct met de leraar / mentor, de contactpersoon sociale veiligheid, vertrouwenspersoon of het MT gaan praten over het pesten, zodat er snel actie ondernomen worden tegen het pestgedrag.

5 AANPAK VAN PESTGEDRAG

5.1 ALGEMEEN

Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit school. De aanpak dient onderstreept te worden door het schoolteam, in samenwerking met ouders/verzorgers, leerlingen en andere betrokkenen. Dit 'plan van aanpak pesten' zal met betrekking tot gesignaleerd pestgedrag niet als statisch document worden ingezet. De aanpak zal regelmatig geëvalueerd worden en zo nodig worden aangepast.

5.2 STAPPENPLAN IN DE AANPAK VAN PESTGEDRAG

Indien er sprake is van pestgedrag op school zullen de volgende stappen worden doorlopen:

1. Bij de signalering van pestgedrag zal de leerkracht in gesprek gaan met de betreffende leerling die het pestgedrag vertoont. Aandacht zal worden besteed aan de reden/achtergrond van het gedrag.
2. De leerkracht brengt eveneens beide partijen bij elkaar en gaat met hen in gesprek om samen het probleem op te lossen en afspraken te maken.
3. Als het pestgedrag aanhoudt zal er een gesprek plaatsvinden waarbij ook ouders/verzorgers aanwezig zijn en eventuele andere betrokkenen vanuit de school.
4. Indien het pestgedrag daarna nog steeds aanhoudt zal er een gesprek plaatsvinden samen met de leerkracht, de pestende leerling en de schoolleiding. Tijdens dit gesprek worden afspraken gemaakt en consequenties verbonden aan voortzetting van het pestgedrag. Uit wetenschappelijk onderzoek komt naar voren dat het verliezen van privileges als disciplinaire

maatregel, naast een bespreking tussen ouder en leerkracht, een significant effect heeft op pestgedrag. Andere disciplinaire maatregelen zijn niet effectief als het gaat om het weerhouden van de leerling om nogmaals pestgedrag of agressief gedrag te vertonen (Bron: Wat werkt tegen pesten? http://www.nji.nl/Watwerkt_Pesten.pdf)

5.3 STAPPENPLAN BIJ AANHOUDEND PESTGEDRAG

Wanneer het stappenplan niet de gewenste uitwerking heeft en het pestgedrag blijft aanhouden zullen er vervolgstappen genomen worden om het pestgedrag terug te dringen. Deze stappen vormen een consequentie op het pestgedrag en bouwen op in zwaarte naarmate het pestgedrag langer aanhoudt en/of ernstiger is.

FASE 1

1. De leerkracht voert gesprekken met de pester en/of de hele groep met als doel bewustwording van wat pesten betekent voor de gepeste leerling en voor de groep.
2. De leerkracht maakt afspraken over gedragsverandering met de pester. De naleving van de afspraken wordt regelmatig met de betreffende leerling besproken.
3. Eventueel kan een sanctie opgelegd worden (hierbij kan gedacht worden aan één of enkele pauzes binnen blijven).
4. De leerkracht rapporteert de afspraken met betrekking tot het pesten in het document 'ontoelaatbaar gedrag' en slaat dit op in het digitale leerling dossier van de pester. Ook in het dossier van de gepeste leerling wordt de situatie vastgelegd in het logboek.

FASE 2

1. De leerkracht en/of teamleider/ orthopedagoog/ psycholoog/directeur voert een gesprek met de ouders/verzorgers van de pester. Het probleem en de eerder genomen maatregelen worden met de ouders/verzorgers besproken. Hierbij wordt nadrukkelijk medewerking gevraagd aan ouders/verzorgers om het probleem te helpen beëindigen.
2. Van dit gesprek wordt een gespreksverslag gemaakt en opgeslagen in het digitale leerling dossier.

FASE 3

1. Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld van orthopedagoog/ psycholoog of externe organisatie (professionele hulp)

5.4 BEGELEIDING VAN DE BETROKKEN LEERLINGEN

Voor alle leerlingen die betrokken zijn bij het pestgedrag (pester, de gepeste en de omstanders) is het van belang dat de aanpak op zijn of haar rol wordt afgestemd. De hierna volgende adviezen kunnen dienen ter ondersteuning van een zo goed mogelijke begeleiding van de leerlingen door de leerkracht.

BEGELEIDING VAN DE GEPESTE LEERLING

- Luister naar de leerling en neem het probleem serieus;
- Laat merken dat je achter de leerling staat en dat het pesten niet geaccepteerd wordt;
- Help de leerling door te vertellen op welke manier het goed op het pestgedrag kan reageren. Aangezien de pester in veel gevallen uit is op een bepaalde reactie (huilen, boos worden) kan een andere manier van reageren mogelijk het pestgedrag doen afnemen;
- Oefen andere manieren van reageren op het pestgedrag;
- Bespreek met de leerling welke oplossing de leerling zelf ziet en wil en werk hier samen aan;
- Benadruk de sterke kanten van de leerling;

- Zorg ervoor dat er geen sprake is van over bescherming ten opzichte van de gepeste leerling. Dit kan leiden tot een uitzonderingspositie en kan het pesten wellicht doen verergeren;
- Praat met de ouders/verzorgers van de leerling;
- Zorg indien nodig voor professionele hulp.

BEGELEIDING VAN DE PESTER

- Praat met de leerling over zijn of haar rol in het pestgedrag;
- Praat met de leerling over wat het pesten met de gepeste leerling doet en maak de pester bewust van de mogelijke gevoelens van de gepeste leerling;
- Praat met de leerling over de regels en afspraken die er bestaan rondom pesten en bekijk of de leerling deze regels en afspraken begrijpt;
- Laat merken dat je het gedrag afwijst en niet de leerling zelf;
- Heb oog voor de eventuele achterliggende oorzaak van het pestgedrag;
- Maak samen met de leerling afspraken om het gedrag te veranderen en help de leerling zich aan deze afspraken te houden (bijvoorbeeld met behulp van bijvoorbeeld een gedragskaart) en geef positieve feedback op gewenst gedrag;
- Help de leerling om positieve relaties met andere leerlingen op te bouwen en te onderhouden;
- Praat met de ouders/verzorgers om een eventuele oorzaak van het pesten te achterhalen en de aanpak op school en thuis op elkaar af te stemmen;
- Zorg indien nodig dat de leerling professionele hulp krijgt.

BEGELEIDING VAN DE OMSTANDERS

De meeste leerlingen zijn niet direct betrokken bij pesten in de actieve rol van pester. Sommige leerlingen houden zich afzijdig, merken niet dat er gepest wordt of willen het niet merken. Kenmerkend voor deze groep is dat zij vaak bang zijn zelf slachtoffer te worden van pesterijen. Sommige leerlingen doen ook incidenteel mee aan het pesten, veelal ook uit angst om slachtoffer te worden of om een bepaalde vriendschap met de pester voor zich te winnen. De leerlingen in deze groep zijn over het algemeen erg gevoelig voor de groepsnorm. Het is dan ook van groot belang dat de groepsnorm is dat je niet meedoet aan pestgedrag en dat pesten gemeld wordt bij de leerkracht. Het is belangrijk dat leerlingen weten dat dit geen klikken is. De leerkracht kan deze norm ondersteunen en zo de middengroep mobiliseren tegen pesten.

6 SAMENWERKING BINNEN EN BUITEN DE SCHOOL

Klachten over pesten op school worden in eerste instantie door de leerkracht en/of de afdelingsleider opgelost. Mochten ouders/verzorgers zich geen raad weten met wie zij hun klacht kunnen bespreken, dan kunnen zij zich wenden tot één van de vertrouwenspersonen van Mozarthof. De vertrouwenspersoon gaat vertrouwelijk met de informatie om en kan adviseren bij wie de ouders/verzorgers het beste terecht kunnen. In het document VEILIG OP SCHOOL is de klachtenroute op Mozarthof beschreven.

7 HULP AAN OUDERS/VERZORGERS

Leerkrachten krijgen te maken met ouders van slachtoffers en of pesters. De ouders van de slachtoffers zullen het meest geneigd zijn de hulp van de school in te roepen. Pesten verziekt immers de sfeer in de klas. Voor ouders van pesters kan de mededeling dat hun kind pest soms erg confronterend zijn.

ADVIEZEN AAN OUDERS/VERZORGERS VAN PESTERS:

- Neem het probleem serieus. Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden;
- Praat met het kind om achter de mogelijke oorzaak van het pesten te komen;
- Maak het kind gevoelig voor wat het anderen aandoet;
- Besteed aandacht aan het kind;
- Stimuleer het kind tot het beoefenen van een sport om zijn agressie vreedzaam kwijt te kunnen;
- Schakel eventueel deskundige hulp in.

ADVIEZEN AAN OUDERS/VERZORGERS VAN GEPESTE KINDEREN:

- Bespreek het probleem met de direct betrokken leerkracht van uw kind;
- Beloon het kind en help het zijn zelfrespect terug te krijgen (laat het kind merken dat het ook sterke kanten of eigenschappen heeft);
- Stimuleer het kind tot het beoefenen van een sport, zodat hij/zij in een spel of motorische vaardigheid kan uitblinken;
- Houd de communicatie met het kind open en blijf dus in gesprek met het kind;
- Steun het kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt;
- Laat het kind opschrijven of tekenen wat het heeft meegemaakt. Dit kan emotionele reacties oproepen. Dat is niet erg, als het kind hiermee maar geholpen wordt om de emoties te verwerken;
- Laat het kind deelnemen aan een sociale vaardigheidstraining, bijvoorbeeld Kanjertraining of Rots en Water;
- Als de ouders aangeven dat zij er eigenlijk van hun kind niet met de school over mogen praten, maak hen dan duidelijk dat de school het voorzichtig zal aanpakken en dat er regelmatig afstemming zal zijn met hen. Maak duidelijk dat het belangrijk is om het pesten te stoppen en dat communicatie in het belang van alle betrokkenen daarvoor onontbeerlijk is.

ADVIEZEN AAN ALLE OUDERS/VERZORGERS:

- Neem het probleem serieus: het kan ieder kind overkomen;
- Neem de ouders van het gepeste kind serieus;
- Maak het tot een gemeenschappelijk probleem;
- Koppel informatie van het kind terug naar school: wie pest er, wat doen zij en waarom;
- Corrigeer het kind als het voortdurend anderen buitensluit of als het meedoet met pesten;
- Geef als ouder het goede voorbeeld;
- Leer het kind voor anderen op te komen.

LEESSUGGESTIE VOOR OUDERS:

Pesten bij kinderen door S. Munro

Centrale Uitgeverij De Banier BV, 2003, ISBN 9789044700879

Dit boek geeft ouders handige tips om pesten te onderkennen, te voorkomen en aan te pakken wanneer het zich voordoet.

BIJLAGE 1 - HANDIGE BRONNEN

ALGEMENE ZOEKPAGINA'S

- www.pesten.startkabel.nl
- www.pesten.startpagina.nl

PESTEN (ALGEMEEN)

- www.pestweb.nl
- Website met informatie, advies en tips over pesten voor kinderen, jongeren, ouders en leerkrachten.
- http://www.nji.nl/nl/Watwerkt_Pesten.pdf
Nederlands Jeugdinstituut: Wat werkt tegen pesten?

BOEKEN/ARTIKELLEN MET ALS THEMA PESTEN

Prinsen, Herberd, 2013. Zeg nee tegen pesten! Lannoo Campus.
Praktische tips voor leerkrachten, hulpverleners, begeleiders en ouders

Overveld, Kees van, 2016. Groepsplan Gedrag. Pica.

Van Stigt, M. (2014). Alles over pesten. Amsterdam: Boom.

Fekkes, M. (2005). Bullying among elementary school children. Leiden: TNO

Deboutte, G. (1997). Pesten, Gedaan ermee! Brussel: BDJ-Jeugd en Vrede.
Hoe om te gaan met pesterijen? Tips voor ouders, leerkrachten

www.wij-leren.nl Van der Meer, B. (2014) De vijfsporenaanpak bij pesten.

Ook in het Engels zijn er voor ouders tal van publicaties verschenen. Een bezoek aan de website www.kidscape.org.uk is daarvoor zeer de moeite waard. Kidscape is een bekende Britse organisatie die zich bezighoudt met het bestrijden van pesten en (seksueel) geweld tegen kinderen.

FILMS EN VIDEO'S MET ALS THEMA PESTEN

- Bluebird (2004) – ook te zien op www.uitzendinggemist.nl
- Mean creek (2005)
- Mean girls (2006)
- Spijt! (2013), verfilming van het boek Spijt! (2004) van Carry Slee

SITES TEGEN PESTEN

<http://www.pestweb.nl/>

Geeft informatie aan kinderen in het basis en in het voortgezet onderwijs. Ook leraren en ouders kunnen er terecht. De site gaat uit van het Transferpunt voor jongeren, school en veiligheid van het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum.

<http://www.posicom.nl>

Het anti-pestbureau Posicom is gespecialiseerd in het aanpakken van pesten en in het optimaliseren van groepsprocessen en biedt daarvoor een aantal diensten en readers aan, specifiek gericht op scholen en instellingen die werken met kinderen en jongvolwassenen. Posicom verzorgt eveneens ouderavonden over het aanpakken van pesten.

<http://www.besafeonline.org>

Op deze site treft u informatie aan over veilig internetgebruik, waaronder ook een onderdeel digitaal pesten.

www.veiliginternetten.nl

Deze site is een gezamenlijk initiatief van het ministerie van Economische Zaken, het ministerie van Veiligheid en Justitie / Nationaal Cybersecurity Centrum, ECP | Platform voor de Informatiesamenleving en het bedrijfsleven, over het veilig gebruik van internet.

www.pestenislaf.nl

Bij stalken kun je aangifte doen bij de politie. Het is strafbaar. Meer informatie hierover op deze website

www.schoolveiligheid.nl

Stichting School en Veiligheid verzamelt en verspreidt informatie en deskundigheid op het gebied van schoolveiligheid.

BIJLAGE 2 - LEIDRAAD VOOR EEN GESPREK MET EEN LEERLING DIE WORDT GEPEST

VRAGEN NAAR DE FEITEN KAN ZORGEN VOOR OVERZICHT EN DUIDELIJKHEID OMTRENT HET PESTGEDRAG.

- Klopt het dat je gepest wordt? (her- en erkenning van het probleem)
- Door wie word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer?)
- Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?)
- Hoe vaak word je gepest?
- Hoe lang word je al gepest?
- Weten je ouders/verzorgers of andere mensen dat je gepest wordt?
- Wat doe je als je gepest wordt?
- Zijn er leerlingen die je helpen als je gepest wordt?
- Wat zou je willen dat er nu gebeurt?

BESPREEK SAMEN MET DE LEERLING WAT HIJ OF ZIJ KAN DOEN TEGEN HET PESTEN EN BEKIJK WAAR DE LEERLING AAN WIL WERKEN OM DE SITUATIE TE VERBETEREN. LET DAARBIJ OP DE VOLGENDE ASPECTEN:

- Hoe communiceert de leerling met anderen?
- Welke lichaamstaal speelt een rol?
- Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij of zij deze kenbaar aan anderen?
- Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pester?

Gepeste jongeren lopen vaak rond met het gevoel dat er iets mis is met ze. Daardoor hebben ze moeite om voor zichzelf op te komen. Ergens is er iets in zichzelf dat de pester “gelijk geeft”. Besteed hier aandacht aan want **niemand kan een ander klein maken zonder diens toestemming.**

BIJLAGE 3 - LEIDRAAD VOOR EEN GESPREK MET EEN LEERLING DIE PEST

Het doel van dit gesprek is drieledig:

- De leerling confronteren met zijn gedrag en de gevolgen die dit heeft
- Achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen
- Het uitleggen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt

CONFRONTEREN.

Confronteren is niet hetzelfde als kritiek geven. Confronteren houdt in dit geval in dat het gesprek:

- Probleemgericht is en gericht op het gedrag wat waar te nemen is. Van belang is om geen interpretaties te geven aan het gedrag aangezien dit gericht is op de persoon (bijvoorbeeld: je hebt het schrift van ... expres in je tas gestopt).
- Relatiegericht is. Wees duidelijk op de inhoud, wat je wel en niet wilt van een leerling maar met behoud van de relatie. (bijvoorbeeld: 'ik vind wat je doet erg gemeen en ik wil dat je daarmee ophoudt', in plaats van te zeggen: 'je bent heel gemeen').
- Specifiek blijft. Het moet gaan om een specifieke situatie en woorden als 'altijd', 'vaak', en 'meestal' dienen vermeden te worden.
- Veranderingsgericht is. Je stelt zaken vast en gaat onderzoeken en bespreken hoe dit anders kan.

ACHTERLIGGENDE OORZAKEN.

Van belang is om ook te kijken naar achterliggende oorzaken. Nadat het probleem benoemd is kan bekeken worden waarom het gedrag vertoond wordt. Gevraagd kan worden waarom de pester dit gedrag nodig heeft, wat het de pester oplevert en waarom de pester zich afreageert op die bepaalde persoon.

Nadat het probleem benoemd is, richt jij je op het waarom:

- Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt?
- Wat levert het jou op?
- Wat reageer je af op die ander? Etc.

Maak duidelijk dat er een tekort aan invoelend vermogen zichtbaar wordt in dit gedrag. Wat ga je daaraan doen? Voor leerlingen met ASS is het moeilijker om zich in te leven in de gevoelens van een ander. Verduidelijk de mogelijke gevoelens van degene die gepest wordt aan de hand van een sociaal verhaal met tekeningen en/of geschreven zinnen. Zie ook: www.geefmede5.nl

HET PESTGEDRAG MOET STOPPEN.

Wees duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt (zie 5.2 en 5.3: stappenplan in de aanpak van pestgedrag en bij aanhoudend pestgedrag).

BIJLAGE 4 - TIPS VOOR LEERLINGEN

WAT KUN JE DOEN OM DIGITAAL PESTEN EN MISBRUIK TE VOORKOMEN?

- Bedenk dat niet alles waar is wat je op het internet tegenkomt.
- Gebruik een apart mailadres om jezelf te registreren op websites. Kies een e-mailadres dat niet je eigen voor- en achternaam volledig weergeeft.
- Gebruik altijd een bijnaam als chat.
- Zorg dat je wachtwoorden geheim blijven en niet makkelijk te raden zijn. Als anderen wel binnen zijn gekomen, neem dan contact op met de beheerder van de site.
- Als je een vervelend gevoel hebt over iets wat je hebt gezien of meegemaakt, vertrouw dan op je gevoel en vertel het aan iemand die je vertrouwt.
- Blijf zelf respectvol naar anderen, scheld niet terug.
- Ga weg uit de chatroom als er iets vervelends gebeurt.
- Bel of mail niet zomaar met personen die je alleen van internet kent, spreek niet met ze af zonder dat je ouders dit weten.
- Verstuur zelf geen flauwe grappen, dreigmail of haatmail
- Geef geen persoonlijke informatie aan mensen die je alleen van chatten kent. Let vooral op bij foto's van jezelf. Als je een foto op internet zet, kan deze gemakkelijk gekopieerd en op een andere website geplaatst worden. Zo kan hij jarenlang terug te vinden zijn. Foto's kunnen ook bewerkt worden.
- Wees zeer voorzichtig met het gebruik van je webcam. Jouw beelden kunnen worden opgeslagen en gebruikt worden om ze aan andere personen te laten zien of voor doeleinden gebruikt worden die jij niet wilt.

WAT KUN JE TEGEN CYBERPESTEN EN MISBRUIK DOEN?

- Niet persoonlijk opvatten als het van mensen komt die je niet kent. De anonimiteit van internet maakt dat mensen makkelijker gaan schelden.
- Reageer niet op pestmails of andere digitale pesterijen. Verwijder de e-mail zo mogelijk zonder hem te openen. Als je niet reageert, gaan pesters vaak op zoek naar iemand anders om te pesten.
- Blokkeer de afzender. Als het gaat om sms'jes of WhatsApp'jes op de mobiele telefoon, dan heb je de mogelijkheid om nummers te blokkeren.
- Bij aanhoudende berichten: bewaar de bewijzen. Maak een print of sla ze op. Van het IP-adres van de e-mail kan soms worden afgeleid, van welke computer de e-mail verzonden is. Een provider heeft vaak een helpdesk die klachten over nare mail aan kan nemen. Men heeft daar ook de technische mogelijkheden om na te gaan wie de mail heeft verstuurd. Bel de helpdesk op.
- Ga naar je leerkracht, coördinator sociale veiligheid of de vertrouwenspersoon. Deze zal je verder helpen om het pestgedrag te stoppen.
- Bij stalken kun je aangifte doen bij de politie. Het is strafbaar. Voor meer informatie over aangifte doen: www.pestenislaf.nl

BIJLAGE 5 - ADVIEZEN AAN LEERLINGEN EN OUDERS IN GEVAL VAN CYBERPESTEN

1. INFORMEER DE LEERKRACHT

De leerkracht bespreekt met leerling en ouders onderstaande mogelijkheden om het cyberpesten te stoppen. Als er sprake is van pesten in klassenverband wordt het stappenplan gevolgd. Als het probleem binnen school speelt, maar klassen overstijgend is, wordt het stappenplan gevolgd met beide betrokken leerkrachten.

2. BEWAAR DE BERICHTEN.

Probeer de berichten waarin het pestgedrag voorkomt te bewaren: afdrukken, selecteren en kopiëren, facebook-, twitter-, mail- en chatberichten opslaan.

3. BLOKKEREN VAN DE AFZENDER.

Blokkeer de pestmail.

4. PROBEER DE DADER OP TE SPOREN.

Soms is de dader te achterhalen door uit te zoeken of het bericht van een schoolcomputer verzonden is en zo ja van welke. Neem via de teamleider contact op met de systeembeheerder. Het is misschien mogelijk om van het IP-adres van de e-mail af te leiden van welke computer het bericht is verzonden.

5. NADERE INFORMATIE VOOR OUDERS.

Ouders kunnen bellen met de vertrouwensinspecteur van de inspectie van het onderwijs: 0900-1113111

6. AANGIFTE DOEN.

In het geval dat een leerling stelselmatig wordt belaagd is er sprake van stalking en dan kunnen de ouders aangifte doen. Ook wanneer het slachtoffer lichamelijk letsel of materiële schade is toegebracht, geven wij het advies de politie in te schakelen. Zo nodig kun je verwijzen naar Bureau Slachtofferhulp www.slachtofferhulp.nl , tel: 0900-0101